

Informes de seguiment de la pandèmia de covid-19 a països i regions del Sud Global Nº 19

2 de setembre de 2020

Els drets polítics col·lectius durant la pandèmia

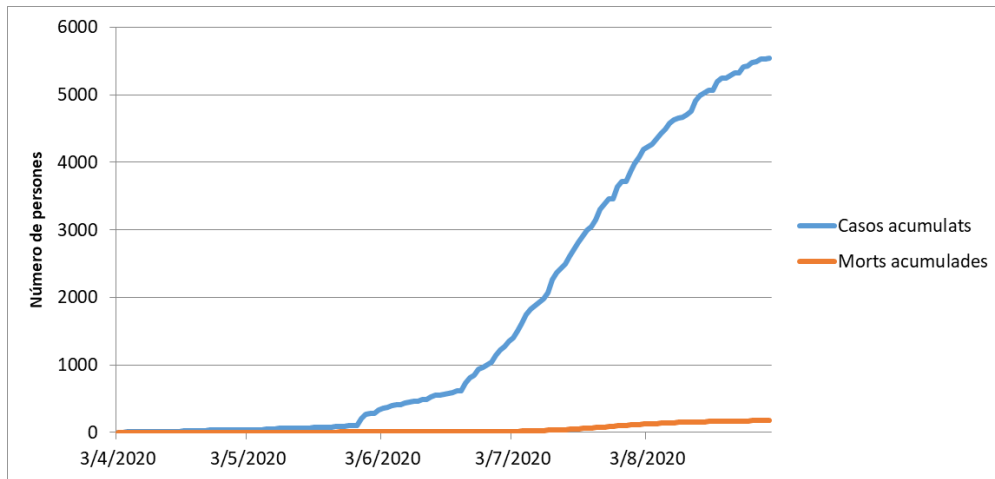
A l'inici de la pandèmia, molts Estats van declarar l'estat d'alarma o estat d'emergència al país. Aquesta mesura ha implicat diferents restriccions com per exemple el tancament d'òrgans governamentals com el Parlament, les Corts o els Tribunals de Justícia o l'enrederament d'eleccions.

En aquest informe presentem diferents situacions que han sorgit o s'han accentuat durant la pandèmia i que han transgredit el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 1966 (CCPR, sigles en anglès). Conseqüentment, també els drets polítics i civils de la població, que són drets col·lectius i que s'engloben dins la tercera generació de drets humans, també han estat vulnerats.

A finals de maig, el president d'Uganda Kaguta Musevini va expressar que les eleccions previstes pel 2021 només tindrien lloc si no significaven un problema de salut pública per a la població i que depenien doncs de les decisions del Ministeri de Salut. Tanmateix, els partits de l'oposició van protestar al·legant que el país pateix altres malalties, com per exemple la malària, i que això mai ha implicat posposar eleccions. També, la oposició reclamava que per post-posar eleccions s'hauria de declarar prèviament l'estat d'emergència. El país encara no havia fet perquè el número oficials de casos actius de covid-19 era de tres centenars i cap mort (Ministry of Health Uganda, 2020).

Finalment, a mitjans de juny el govern va decidir que les eleccions tindrien llocs entre el gener i el febrer del 2021, i que per tal d'evitar la propagació del virus la campanya electoral es duria a terme digitalment, és a dir, a través de xarxes socials, televisió i ràdio. Aquesta decisió també ha despertat crítiques sobre la capacitat d'arribar a tothom i per tant de respectar els drets polítics de la població. Les crítiques es justifiquen en que només el 80% de les llars tenen accés a la radio o al televisor. A més a més, no tots els candidats tenen les mateixes oportunitats d'aparèixer a qualsevol ràdio o televisor per tal de fer difusió del seu programa. El Cap de la *Delegació de la Unió Europea* també va anunciar que degut a les restriccions de moviment internacional no es desplegaran observadors electorals durant les eleccions.

Tanmateix, els països veïns d'Uganda Burundi i Malawi, han celebrat eleccions durant els mesos de pandèmia. En el cas de Malawi, els casos detectats i les morts per covid-19 han augmentat considerablement, com es pot veure en el següent gràfic, des que es van celebrar les campanyes electorals al mes de maig. Aquestes impliquen grans concentracions de població que no van respectar el distanciament físic.

Gràfic 1. Evolució de la pandèmia covid-19 a Malawi. Gràfica auto produïda. Font: ECDC, 2020

A Namíbia, a través d'una carta al diari *The Namibian*, un lector es queixa sobre la paralització dels òrgans legislatius des del començament de l'estat d'alarma. Menciona, que a causa de les mesures de prevenció de transmissió de la covid-19 hi ha ministeris i comitès inactius, quan la seva responsabilitat política i social hauria de ser estar actius i que això perjudica el bon funcionament de la societat i per tant no respecta els drets polítics i civils d'aquesta.

A Guinea Conakry, el 22 de març es va celebrar un referèndum per a aprovar la nova Constitució del país. Aquesta, precedia la Constitució fins llavors vigent que es va aprovar el 2010 quan l'actual president va prendre el poder i va deixar enrere un país militaritzat. Tanmateix, des del moment de la primera proposta a l'octubre del 2019, part de la població es va posicionar en contra creant el moviment del *Front Nacional per a la Defensa de la Constitució (FNDC)* que protesta a través de manifestacions. Aquest moviment, així com diferents actors en contra de la nova Constitució, defensaven que el document donava més poder a l'òrgan executiu a expenses del parlament, és a dir, per exemple, en cas de desacord entre l'Assemblea Nacional i el President de la República, aquest podria dissoldre la primera sense consulta prèvia al President de l'Assemblea. La nova Constitució també permet allargar els mandats electorals més de dues legislacions (fins llavors el límit temporal), el que permetria a l'actual president seguir al poder un mandat més. Degut a l'estat d'emergència i a les mesures de distanciament físiques aplicades pel govern, les manifestacions en contra de la nova Constitució i la celebració del referèndum es van prohibir. A més a més, el govern, segons el mateix FNDC i l'*Observatori de Drets Humans (HRW, sigles en anglès)*, ha aprofitat aquestes mesures per actuar amb violència, detenir i empresonar (encara més del que ho feia prèviament) a membres del FNDC. Finalment, els comicis es van celebrar i el referèndum es va aprovar, però no sense controvèrsia: trenta persones van resultar mortes i va haver-hi més d'un centenar de ferits. Àdhuc, segons el *Col·legi d'Advocats de Guinea*, el document posteriorment presentat a l'òrgan legislatiu tenia 157 articles modificats respecte la versió votada al referèndum.

A Mali, a finals de març i mitjans d'abril es van celebrar eleccions parlamentàries que inicialment estaven previstes al novembre del 2018 però s'havien posposat diverses vegades.

Segons la *Coalició per a l'Observació Ciutadana de les Eleccions a Mali* (COCEM) les votacions van anar acompanyades de segrestos incloent líders de partits opositors, saquejos a col·legis electorals i un atac bomba mortal en una carretera. Segons la mateixa *Coalició*, els comptatges dels vots no van poder ser corroborats per cap institució independent i denuncien que hi va haver frau amb els resultats. Des de llavors, diversos grups polítics i civils opositors s'han estat manifestant en contra del govern, acusant-lo de mala gestió. El 18 d'agost, va haver un cop d'estat per part de les forces armades del país que van obligar al president a dimitir i a dissoldre el govern i el parlament. Actualment, els militars han creat el *Comitè Nacional per a la Salvació del Poble* amb el que pretenen tornar a celebrar eleccions en un termini raonable de temps i restablir l'estabilitat.

Al Senegal, tan govern com oposició veuen difícil poder celebrar les eleccions locals a finals de març del 2021 ja que necessitarien 8 mesos per poder fer tots els preparatius pre-electorals. En canvi, a Tanzània celebraran eleccions generals a mitjans d'octubre i actualment es troben enmig de la campanya electoral on no s'observa cap distanciament social ni mascaretes. Cal destacar, que el president del país, Joseph Magufuli, a principis de juny va declarar el país lliure de casos de covid-19 gràcies a pregàries de cristians i musulmans a Deu.

A la Illa de Maurici, el Parlament i l'Assemblea Nacional no han estat convocats durant moltes setmanes i s'ha posposat la resolució de diverses causes obertes sense anunciar una data de represa. El diari *Le Mauricien* denuncia doncs que la democràcia i els drets polítics de la població estan en espera i que el govern hauria de fer ús de les tecnologies disponibles per a professar i permetre als diputats exercir les seves obligacions polítiques.

De fet, des de principis de juny la *Cort Africana de Drets Humans i dels Pobles* (AfCHPR, sigles en anglès) ha continuat amb les seves activitats judicials a distància, segons ells, donant exemple de treball durant la pandèmia als diferents poders judicials dels països africans.

Pel que fan els països llatinoamericans, i tal i com reflexiona el diari *The New York Times*, la crisi política i econòmica que la pandèmia està implicant, provoca un augment de la corrupció i d'abusos contra els drets humans, especialment en els països on la transparència governamental així com els drets polítics eren ja prèviament qüestionables.

Per exemple, actualment hi ha 5 països llatinoamericans, Veneçuela, Nicaragua, Haití, Bolívia i Guyana, on els seus governs no han estat escollits democràticament. Aquests, de diverses maneres, han utilitzat el context de la pandèmia per disminuir les llibertats democràtiques de la seva població. En el cas de Guyana el confinament no ha permès a la població sortir a manifestar-se en contra del fet que el govern actual tot i haver perdut les darreres eleccions segueixi al poder. A Bolívia, el actual govern provisional ha utilitzat la pandèmia per a posposar les eleccions previstes pel mes de maig a l'octubre sense consultar altres membres del Parlament qui reclamen dur a terme les eleccions al mes de setembre. A més a més, ha recorregut a l'ajuda d'emergència per a reforçar la seva pròpia campanya electoral i ha amenaçat prohibir al principal candidat de la oposició a presentar-se a les eleccions.

Les illes de Sant Kitts i Nevis van celebrar eleccions generals el 5 de juny. Tanmateix, els mesos anteriors durant les campanyes electorals la població es trobava sota mesures de confinament,

de manera que l'oposició no podia reunir-se amb els votants i desenvolupar la seva campanya electoral. El govern tampoc van permetre als observadors internacionals viatjar al país i observar el procés electoral.

No obstant, en el cas de la República Dominicana i Surinam es van poder celebrar eleccions durant la pandèmia. En ambdós casos el partit polític que en aquell moment estava presidint va perdre les eleccions i va entrar un nou partit al poder. També a Equador, seguint el calendari previst i tot i la queixa de diversos partits polítics, durant a terme les eleccions general al febrer del 2021 i ja han fet els comicis interns per decidir els representats de cada partit polític.

A Mèxic, el *Institut Nacional Electoral* ha advertit que és il·legal i antidemocràtic que el govern utilitzi la pandèmia com a pretext per a lucrar-se políticament així com utilitzar recursos públics i programes socials per fins electorals. Segons el mateix *Institut*, diversos governs locals al fer entrega d'aliments i articles d'higiene a la població necessitada, han deixat una fotografia i el nom del polític a càrrec del govern local. Fins i tot, han demanat als beneficiaris que agraeixin la donació a través de les xarxes socials del partit polític al poder.

En conclusió, diversos governs han utilitzat el context de la pandèmia per a vulnerar els drets polítics de la seva població, sobretot aquells que ja els estaven vulnerant anteriorment. Altres governs l'han utilitzat aquest context per auto promocionar-se. Tanmateix, també hi ha administracions que han respectat les seves institucions i tot tenint en compte les conseqüències sanitàries de la pandèmia han actuat en acord als seus drets i obligacions.

Referències:

Ministry of Health of Uganda. Covid-19 response. 2020. Disponible: <https://covid19.gou.go.ug/>

European Centre for Disease Prevention and Control. COVID-19 situation update worldwide, as of 1 September 2020. 2020. Disponible: <https://www.ecdc.europa.eu/en/geographical-distribution-2019-ncov-cases>

Des del grup de recerca BIOCÒM-SC de la Universitat Politècnica de Catalunya per una banda estem en contacte amb diferents grups de recerca i oficines governamentals per tal de treballar conjuntament en la predicció de l'evolució de la pandèmia COVID-19. Per altra banda portem a terme un seguiment dels mitjans de comunicació de 35 països africans i 9 països llatinoamericans complementats amb entrevistes a especialistes en les zones estudiades.

<https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19>